

SCIO

ZSV

**Leden 2
2026**

Počet účastníků: 1332
Čistá úspěšnost: 48,1 %
Korig. úspěšnost: 48,3 %
Hrubá úspěšnost: 56,7 %
Průměrné skóre: 28,4
Medián skóre: 28,3

Počet úloh: 60
Max. možné skóre: 60,0
Max. dosažené skóre: 57,7
Min. možné skóre: -19,7
Min. dosažené skóre: -2,3
Směr. odchylka skóre: 10,7

1. Člověk a společnost

1.

- 1) Jarmila má vztek na šéfa, ale vztek potlačí, protože je přesvědčená, že být respektující k autoritám je správné, i když s nimi nesouhlasí.
- 2) Patrik má vztek na šéfa, a místo aby své pocity potlačil, praští pěstí do stolu, protože nedokáže ovládnout svůj hněv.
- 3) Eda má vztek na šéfa, ale místo aby vybuchl hněvem, rozhodne se mu napsat korektní e-mail, ve kterém mu slušně vysvětlí své stanovisko.

Sigmund Freud ve své teorii osobnosti rozlišoval tři základní složky: id, ego a superego. Tyto části osobnosti představují různé stránky našeho prožívání a chování: id je zdrojem pudových přání a okamžitých impulzů, superego zastupuje vnitřně přijaté morální normy a ideály a ego se snaží o racionální zprostředkování mezi požadavky id, superega a okolní reality. Ve které z následujících možností jsou k uvedeným reakcím správně přiřazeny odpovídající složky osobnosti, jež se v dané situaci projeví?

- (A) 1. id, 2. superego, 3. ego
(B) **1. superego, 2. id, 3. ego**
(C) 1. ego, 2. id, 3. superego
(D) 1. superego, 2. ego, 3. id

2.

Motivaci můžeme popsat jako proces zahájení a následné regulace činnosti, jejímž účelem je dosažení kýženého stavu, který je často doprovázen pocitem spokojenosti a rovnováhy. Představuje tedy jakousi hybnou sílu lidského chování. K tomu, aby mohl být jedinec motivován, potřebuje určitý motiv neboli pohnutku k určitému typu jednání. Která z následujících možností nejlépe vystihuje podstatu motivu?

- (A) Motiv je dosažení kýženého výsledku, který přináší pocit štěstí a duševní rovnováhu.
(B) Motiv je vnitřní postoj k činnosti, který se nemění.
(C) **Motiv je příčina reakcí, činností a jednání člověka zaměřených na uspokojování potřeb.**
(D) Motiv je emocionální stav vznikající na základě reakce na okolní prostředí.

3.

Pro které z následujících vývojových období člověka platí, že člověk chodí nejistě s rozkročenýma nohama, aktivně užívá v průměru sto slov a v jeho grafickém vyjádření převažuje nahodilé čárání?

- (A) kojenecké období
(B) **mladší batolecí období**
(C) starší batolecí období
(D) předškolní období

4.

Karel s Bertou si uvědomili pozoruhodnou skutečnost. Ani jeden z nich si nepamatoval nic z prvních let svého života. Snažili se vybavit si co nejranější vzpomínky, ale pokaždé, když v mysli dospěli k určitému věku, narazili na neviditelnou bariéru, která jim znemožnila vzpomenout si na cokoli, co bylo předtím. Která z následujících možností nejpřesněji vystihuje jev, který si Karel s Bertou uvědomili?

- (A) hlubinná regrese
(B) porucha dlouhodobé paměti
(C) nedostatek informací o raném dětství
(D) **infantilní amnézie**

5.

Dominika od spolužačky opisovala poznámky z hodiny psychologie, ve které probírali znaky citů. Na několika řádcích spolužaččina sešitu byla rozlitá káva a dané znaky citů si Dominika musela domyslet sama. Který z následujících znaků citů si Dominika domyslela **chybně**?

- (A) polarita – většina citů má svůj negativní nebo pozitivní protiklad
(B) síla a hloubka – každý z citů je různě silný a povrchní nebo hluboký
(C) nakažlivost a přenosnost – city se snadno přenášejí z člověka na člověka
(D) **objektivita – všechny city člověka jsou nezávislé na osobě, která je zakouší**

6.

Poruchy vnímání jsou stavy, při kterých dochází k narušení způsobu, jakým jedinec vnímá svět. Mezi poruchy vnímání patří halucinace a iluze. Která z následujících možností nejpřesněji vyjadřuje **rozdíl** mezi halucinacemi a iluzemi?

- (A) Halucinace vznikají pouze při užití psychotropních látek, iluze nikoliv.
(B) **Halucinace vznikají bez přítomnosti vnějšího podnětu, iluze jsou zkresleným vnímáním podnětu.**
(C) Halucinace jsou poruchy myšlení, iluze naopak poruchy vnímání.
(D) Halucinace je zažívána kolektivně, zatímco iluze je výhradně individuální.

1. Člověk a společnost

7.

Člověk je bytost sociální a jako takový má ve svém repertoáru mnoho forem sociálního chování. Který z následujících příkladů nejpřesněji zachycuje sociální konformitu?

- (A) Lukášovi se nepodařil diktát z češtiny. Místo toho, aby z neúspěchu vinil sám sebe a nedostatečnou přípravu, vinu za neúspěch připisuje svému spolužákovi, který při testu rušil hlasitým smrkáním.
- (B) **Marek je od dětství vegetarián, protože je mu líto zvířat. Po nástupu na učiliště se kvůli tomu setkal s posměchem. Aby tedy do nového kolektivu lépe zapadl, začal ve škole jíst maso.**
- (C) Radka si všimla, že při matematice ve třídě mnohem rychleji vyřeší lehké příklady, než když je sama, zato ty těžké se jí v kolektivu řeší těžko a potřebuje být sama.
- (D) Petr dostal úkol natřít plot. Nejprve začal natírat sám, ale trvalo to dlouho, tak požádal o pomoc jednoho kamaráda a šlo jim to o dost rychleji. Když ale přišli pomoci tři další kamarádi, natírání kupodivu začalo postupovat pomaleji než při práci ve dvou.

8.

Která z následujících možností nejpřesněji vystihuje sociologické pojetí vztahu mezi přírodou a kulturou?

- (A) Kultura označuje vše, k čemu se člověk esteticky vztahuje, zatímco příroda je z této estetiky vyňata.
- (B) Kultura je pouze podmnožinou přírody, která označuje vše, co se nachází ve fyzickém světě.
- (C) **Příroda znamená vše, co nebylo stvořeno člověkem, zatímco kultura zahrnuje pouze lidské výtvořiny a projevy.**
- (D) Kultura je dalším evolučním stupněm přírody.

9.

Termín sociální mobilita označuje pohyb jednotlivců nebo skupin mezi různými sociálními či geografickými pozicemi. V sociologii jsou popsány různé typy sociálních mobilit. Která z následujících možností nejlépe popisuje *intergenerační mobilitu*?

- (A) **Syn zdravotní sestry se stane lékařem.**
- (B) Učitel základní školy se stane ředitelem školy.
- (C) Otec a syn se přestěhují z venkova do města.
- (D) Dcera učitelky učí na jiné základní škole než její matka.

TEXT K ÚLOHÁM 10 AŽ 11

Nerovné rozdělení životních šancí je důsledkem mocenských struktur. Někteří lidé jsou v postavení, ve kterém píšou zákony, pomocí nichž se měří pozice ostatních. Po mnoho staletí psala tyto zákony velmi malá skupina lidí a proti zákonům králů lidé nic nenamítali. I tehdy existovali dobří vládcové a zlí vládcové. Postupně se více lidí zapojovalo do vytváření zákonů, i přesto, že je stále ovládala menšina. Růst modernity je možné popsat jako postupné rozšiřování této zkušenosti. Jak se moc několika dostávala pod kontrolu vícero a nakonec mnohých, nerovnosti ztratily svou osudovost, připisovaný charakter a sociální postavení se staly přinejmenším v zásadě dosažitelné zároveň s možností ztráty. Cesta od statusu ke (společenské) smlouvě byla také cestou od statusu ke třídě.

10.

Která z následujících možností nejpřesněji charakterizuje růst modernity dle uvedeného textu?

- (A) Růst modernity se projevuje postupně rostoucí nedůvěrou občana k moci reprezentované úzkou skupinou lidí.
- (B) **Růst modernity je provázen větší možností dosáhnout dobrého postavení a podílet se na moci.**
- (C) Růst modernity je určen postupným snižováním nerovností a dosahováním maximální společenské rovnosti.
- (D) Růst modernity se odehrává primárně prostřednictvím nahrazení statusových vztahů smluvními vztahy mezi jednotlivci.

11.

Která z následujících možností nejpřesněji vystihuje princip přechodu od společenského statusu ke společenské smlouvě tak, jak je uveden v textu?

- (A) postupné odstranění třídních rozdílů a vytvoření beztržní společnosti
- (B) zavedení právní a ekonomické rovnosti mezi všemi společenskými vrstvami
- (C) akceptace vlády menšiny výměnou za větší ekonomické příležitosti pro všechny
- (D) **možnost získat či ztratit sociální postavení na základě vlastního úsilí**

1. Člověk a společnost

12.

Americký sociolog Edwin H. Sutherland se ve své studii zabýval konceptem *kriminality bílých límečků*. Který z následujících trestných činů nejpřesněji reprezentuje Sutherlandovo pojetí *kriminality bílých límečků*?

- (A) kuplířství (tzv. obchod s bílým masem)
- (B) **daňové úniky**
- (C) sexuální obtěžování na pracovišti
- (D) prodej falzifikátů značkového zboží

13.

Svět se v jejím důsledku stává v rozhodujících aspektech jediným sociálním systémem, který je výsledkem rostoucích vazeb vzájemné závislosti. Tato závislost dnes ovlivňuje skutečně každého. Sociální, politická a ekonomická spojení, která překračují a boří hranice mezi zeměmi, ovlivňují osudy všech lidí, kteří v těchto zemích žijí. Proto je _____ termínem pro označení rostoucí vzájemné závislosti světové společnosti.

Kterou z následujících možností je nutné doplnit na vynechané místo v uvedeném textu, aby byl věcně správný?

- (A) multikulturalizace
- (B) **globalizace**
- (C) mcdonaldizace
- (D) marketizace

14.

V sociologickém výzkumu je potřeba dbát na správnou interpretaci výsledků. Klíčovými koncepty pro interpretaci jsou validita a reliabilita. Která z následujících možností nejpřesněji vystihuje vztah validity a reliability v sociologii?

- (A) Validita je statistická veličina udávající spolehlivost výzkumu, zatímco reliabilita zkoumá shodu měřeného s tím, co mělo být měřeno.
- (B) Validita reprezentuje míru chybovosti výzkumu, zatímco reliabilita určuje množství dat, jež je nutné analyzovat.
- (C) **Validita odráží, zda měříme to, co chceme měřit, zatímco reliabilita vystihuje, zda při opakování výzkumu dostaneme stejné výsledky.**
- (D) Validita určuje, zda se jedná o původní výzkum, zatímco reliabilita zjišťuje, zda výsledky odpovídají našim předpokladům.

15.

cílem člověka je zbavit se utrpení – nirvána – pomíjivost jevů – ušlechtilá osmidílná stezka

Která z následujících možností nejpřesněji vystihuje, co spojuje všechny uvedené pojmy z filosoficko-religionistického hlediska?

- (A) Jedná se o pojmosloví taoismu, které klade důraz na cestu životem a z ní vycházející protiklady.
- (B) Jedná se o pojmosloví hinduismu, které vychází z dosažení nirvány a s tím související reinkarnace.
- (C) **Jedná se o pojmosloví buddhismu, jehož součástí je osmidílná stezka člověka životem, která ho má zbavit pozemských strastí a dovést jej k poznání.**
- (D) Jedná se o základ filosofie Arthura Schopenhauera, který čerpal z indických náboženství s cílem vzdorovat iracionální vůli.

16.

1) stoicismus	A) Cílem tohoto filosofického směru je zdržet se zbytečných soudů o podstatě věcí, což může vést k lhostejnosti a duševnímu klidu.
2) epikureismus	B) Tato filosofická škola rozvíjí koncepci idejí a vytváří hierarchický systém reality, v němž vše emanuje z nejvyšší bytosti, která je zdrojem veškerého bytí.
3) skepticismus	C) Představitelé tohoto směru usilují o duševní slast, při které člověk necítí bolest ani v těle ani v duši.
4) novoplatonismus	D) Smyslem této filosofické školy je život v souladu s přírodou a smíření se s věcmi, jaké již ve skutečnosti jsou, a ne jaké mohou být.

Která z následujících možností správně přiřazuje uvedené typické charakteristiky filosofických směrů k jejich názvům?

- (A) 1D, 2B, 3C, 4A
- (B) 1C, 2B, 3A, 4D
- (C) **1D, 2C, 3A, 4B**
- (D) 1B, 2A, 3D, 4C

1. Člověk a společnost

TEXT K ÚLOHÁM 17 AŽ 18

Přesvědčení, které uznává za základ mravnosti užitečnost či princip největšího štěstí, má za to, že skutky jsou správné, nakolik přispívají ke štěstí, a jsou špatné, nakolik přispívají k opaku štěstí. Štěstím se myslí potěšení a nepřítomnost bolesti, neštěstím bolest a nedostatek potěšení. (...) Potěšení a nepřítomnost bolesti jsou jediné věci žádoucí jako cíl a všechny žádoucí věci jsou žádoucí buď pro potěšení, jež je přítomno v nich samých, nebo jako prostředky k dosažení potěšení či k zabránění bolesti.

Základní sankcí veškeré mravnosti (nehledě na vnější motivy) tedy je vnitřní subjektivní citění. (...) Tato sankce jistě není účinná u těch, kteří nemají city, k nimž se sankce obrací. Tito lidé však neposlouchají jiný morální princip o nic více než princip užitečnosti. (...) Vím dobře, že mnozí mají tendenci si myslet, že ten, kdo vidí v mravní povinnosti transcendentální fakt, bude se povinností pravděpodobně řídit více než někdo, kdo ji pokládá za čistě subjektivní a klade ji pouze do lidského vědomí. Ale ať si kdo o této ontologické otázce myslí cokoli, silou, která člověka skutečně pohání, je jeho vlastní subjektivní citění, a její velikost je dána intenzitou tohoto citění.

17.

Do které z následujících filosofických disciplín v největší míře zasahuje svým obsahem uvedený text?

- (A) do metafyziky
- (B) do gnoseologie
- (C) do epistemologie
- (D) do etiky

18. Úloha je z rozhodnutí NOK vyřazena.

- 1) hédonismus
- 2) konsekvencialismus
- 3) utilitarismus
- 4) eudaimonismus

Které z uvedených nauk jsou v textové ukázce přítomny?

- (A) jen 2. a 3.
- (B) jen 1. a 4.
- (C) jen 1., 2. a 3.
- (D) jen 1., 3. a 4.

TEXT K ÚLOHÁM 19 AŽ 20

Nikde jsi neřekl, co je pro řeč podstatné. (...) A to je pravda. – Místo abych udal něco, co je společné všemu, co označujeme jako řeč, říkám, že těmto jevům vůbec není společné cosi jediného, kvůli čemu pro ně pro všechny užíváme stejného slova, nýbrž že jsou si navzájem mnoha rozdílnými způsoby příbuzné. (...) Chci se pokusit toto vysvětlit. Zaměř např. pozornost na ty aktivity, které označujeme jako „hry“. Mním deskové hry, karetní hry, míčové hry, bojové hry atd. Co ty všechny mají společného? – Neříkej: „Něco společného mít musejí, jinak by se jim neříkalo hry“, nýbrž podívej se, jestli je tu něco, co je společné jim všem. (...) Jsou všechny něčím, „co slouží k zábavě“? Srovnej šachy s mlýnkem. Nebo tu všude existuje vyhrávání a prohřávání, či soutěžení hráčů? Pomysli na pasiáns. (...) Vidíme složitou síť podobností, které se navzájem překrývají a kříží. (...) Nemohu tyto podobnosti charakterizovat lépe než slovem „rodové podobnosti“.

19.

Který z následujících výroků je ve shodě s vyzněním uvedené ukázky?

- (A) Obsah pojmu je vždy definován pomocí vymezení nadřazeného rodu, do kterého pojem patří.
- (B) Obsah pojmu označuje abstraktní podstatu, která je všemu, co pod tento pojem spadá, společná.
- (C) Obsah pojmu často nejde vymezit jinak než poukazem na příbuznosti či podobnosti mezi jednotlivými příklady daného pojmu.
- (D) Pojem nemůžeme pochopit, pokud nemáme jeho jednoznačnou definici.

20.

Která z následujících možností nejpřesněji shrnuje uvedenou ukázku?

- (A) Autor definuje, co je řeč, protože zatím neuvedl, co je podstatou řeči.
- (B) Autor se snaží definovat, co je hra, neboť toto téma filosoficky zatím nebylo uspokojivě zpracováno.
- (C) Autor se snaží vysvětlit své pojetí významu, které nestojí na představě společné abstraktní podstaty pojmů.
- (D) Autor polemizuje s tvrzením, že všechny hry slouží k zábavě.

2. Stát a právo

21.

Alexis de Tocqueville ve své knize *Demokracie v Americe* analyzuje vliv rovnosti na společnost a její politické důsledky. Tvrdí, že lidé mají přirozenou touhu po rovnosti, která může vést jak k upevnění svobody, tak k její ztrátě a přechodu k absolutní moci.

Které z následujících tvrzení nejpřesněji vystihuje Tocquevillovu analýzu vztahu mezi rovností a svobodou?

- (A) Rovnost je pro demokracii škodlivá, protože vždy vede k oslabení individuální svobody a růstu státní moci.
- (B) V demokratických systémech se svoboda a rovnost vždy vzájemně podporují, proto mezi nimi nevznikají zásadní konflikty.
- (C) **Pokud lidé hledají rovnost bez ohledu na svobodu, tak to může vést k centralizaci moci a ohrožení demokracie.**
- (D) Tocqueville tvrdil, že rovnost vede vždy k anarchii, protože lidé si přestanou být vědomi autority a společenských pravidel.

22.

Podle Maxe Webera existují tři ideální typy legitimní moci: tradiční, charismatická a racionálně-legální. Každý z těchto typů se uplatňuje v jiných historických a politických podmínkách.

Která z následujících situací nejpřesněji vystihuje charismatickou legitimitu dle Weberovy teorie?

- (A) Prezident, který převzal moc po předchozím úspěšném vůdci na základě ústavy a vykonává svou roli v souladu s právními normami.
- (B) Mladý vládce udržující svou autoritu díky dlouholetým zvyklým a dědičným právům.
- (C) Oblíbený univerzitní profesor, jehož autorita pramení z jeho rozsáhlé výzkumné práce a vědeckých publikací.
- (D) **Vůdce revolucionářů, který inspiroval masy svou odvahou, vizí a silnou osobní přitažlivostí, což vedlo k široké podpoře jeho hnutí.**

23.

- 1) Na politickém rozhodování se podílí jen omezený počet zájmových skupin a politických činitelů.
- 2) Politika spočívá v soutěži mezi různými politickými aktéry.
- 3) Ve společnosti existuje mnoho názorových skupin.
- 4) Společnost je přísně hierarchicky strukturovaná.
- 5) Existuje přibližná rovnováha moci mezi jednotlivými politickými aktéry.

Které z uvedených výroků správně charakterizují politický pluralismus?

- (A) jen 1.
- (B) jen 1., 2. a 3.
- (C) **jen 2., 3. a 5.**
- (D) jen 2., 3., 4. a 5.

24.

- 1) Poslanec je volen na čtyři roky.
- 2) Poslancem se jedinec může stát nejdříve den po dosažení plnoletosti.
- 3) Kandidát na poslance může kandidovat za určitou politickou stranu, hnutí či samostatně jako nezávislý subjekt.
- 4) Kandidát na poslance musí mít aktivní volební právo.
- 5) Kandidát na poslance musí před svou kandidaturou žít v České republice přinejmenším pět let.

Které z uvedených výroků o kandidatuře osoby do Poslanecké sněmovny PČR jsou pravdivé?

- (A) jen 1. a 3.
- (B) **jen 1. a 4.**
- (C) jen 1., 2. a 4.
- (D) jen 1., 3. a 5.

25.

Zavedení přímé volby prezidenta České republiky v roce 2012 přineslo do té doby nevidanou věc, kterou byla volební kampaň jednotlivých kandidátů. Do té doby typická zákulisní jednání a politické dohody nahradila víceméně otevřená komunikace případných vítězů voleb s voliči a samozřejmě také volební program plný předvolebních slibů. Jednotliví kandidáti tedy začali slibovat přímo voličům, co od nich mohou očekávat, pokud by se stali prezidentem nebo prezidentkou. Některé z těchto slibů měly velmi konkrétní podobu, některé byly řečeny velmi obecně.

Která z následujících možností obsahuje slib, jenž by kandidát na prezidenta v případě svého zvolení **nemohl** v rámci pravomocí daných prezidentovi Ústavou uskutečnit?

- (A) V případě svého zvolení budu pravidelně navštěvovat jednání vlády a s jednotlivými ministry pečlivě projednávat přání voličů.
- (B) V případě svého zvolení se budu pravidelně účastnit schůzí obou komor Parlamentu, kde budu promlouvat k projednávaným věcem.
- (C) **V případě svého zvolení předložím návrh zákona o prokázání původu majetku včetně možnosti zabavení nelegálně získaného majetku.**
- (D) V případě svého zvolení opětovně jmenuji stávajícího předsedu Ústavního soudu na další funkční období.

26.

Důležitou součástí transparentního řízení státu a jedním ze základních nástrojů kontroly exekutivy jsou interpelace. Která z následujících možností správně označuje právo na interpelaci dle Ústavy České republiky?

- (A) Člen zastupitelstva města Teplice se při návštěvě vlády v Ústeckém kraji obrací s dotazem na ministra financí na rozpočtové určení daní.
- (B) Občanka obce Podbořany se na setkání s občany ptá předsedy opoziční strany na jeho plány ohledně migrace v případě, že bude premiérem.
- (C) **Poslanec se na jednání Poslanecké sněmovny PČR obrací na ministryni obrany s dotazem na hospodárnost nákupu stíhacích letounů.**
- (D) Senátor pokládá dotaz prezidentovi na jeho nominanty na soudce Ústavního soudu při jeho návštěvě Senátu.

2. Stát a právo

27.

V kampani před volbami do Poslanecké sněmovny v říjnu 2021 využil tehdejší předseda vlády a také předseda nejsilnější vládní strany společenských obav z migrace a jednoho ze svých konkurentů označil ve veřejných debatách i na sociálních sítích jako toho, kdo chce *zabírat lidem chalupy a chaty a do domácností stěhovat migranty*. Následovalo video, kde varoval *před přijímáním uprchlíků, snižováním důchodů a podřízeností Bruselu*. Ačkoli žádná z kandidujících stran takovéto cíle ve volebním programu neměla, ukázala se tato kampaň jako efektivní.

Která z následujících možností je nejpresnější označením pro uvedený typ kampaně?

- (A) permanentní kampaň
- (B) kontaktní kampaň
- (C) **negativní kampaň**
- (D) cílená kampaň

28.

Mechanismus voleb do jisté míry určuje složení voleného tělesa. Např. v letech 1992–2017 se zástupci KSČM pravidelně dostávali do Poslanecké sněmovny PČR, přestože šlo o stranu s úzkými vazbami na totalitní KSČ. Který z následujících volebních mechanismů by jim zvolení do sněmovny pravděpodobně nejvíce ztížil?

- (A) zavedení poměrného volebního systému
- (B) zrušení uzavírací klauzule
- (C) **zavedení většinového volebního systému**
- (D) vytvoření pouze jednoho volebního obvodu

29.

Totalitarismus je v politologii chápán jako ideální typ politického systému, ale také jako označení konkrétních existujících či historických režimů, jež se k tomuto ideálu více či méně přiblížily.

Které z následujících tvrzení je politologicky nejpresnější popisem vztahu mezi teoretickým totalitarismem a reálnými totalitními režimy?

- (A) Všechny totalitní režimy jsou v praxi přesně takové, jak je popisuje teoretický model totalitarismu.
- (B) Teoretický totalitarismus předpokládá převzetí moci legálními způsoby, v praxi se tak ale dělo vždy násilím.
- (C) **Totalitní režimy se mohou v různých aspektech lišit od ideálního modelu totalitarismu, ale sdílejí klíčové prvky jako centralizovanou moc, ideologickou kontrolu a potlačování opozice.**
- (D) Všechny totalitní režimy v historii se vždy vyvíjely směrem k demokracii, protože tento typ vlády není dlouhodobě udržitelný.

30.

Během posledních 25 let se více než 20 států na celém světě včetně České republiky rozhodlo uznat jednu z událostí první světové války za genocidu. Agresorem, jenž genocidu spáchal, byla tehdejší Osmanská říše. Který z následujících národů byl obětí genocidy v uvedeném případě?

- (A) Palestinci
- (B) **Arméni**
- (C) Židé
- (D) syrští křesťané

31.

Právní systémy uplatňované v jednotlivých zemích vycházejí z různých základů, a bývají tedy vzájemně obsahově odlišné. Mezi tyto systémy patří i angloamerický systém, typický např. pro Spojené státy americké. Která z následujících možností nejpresněji označuje pramen práva typický pro angloamerickou právní kulturu (tzv. common law)?

- (A) právní předpisy, které jsou zapsány v zákoníku
- (B) mezinárodní smlouvy s jinými státy, převážně ty týkající se lidských práv
- (C) **soudní precedenty, které jsou závazné pro další obdobné případy**
- (D) nařízení prezidenta, kterými jsou vázány i soudy

32.

Pokud pan Jaroslav bude popíjet alkohol na zastávce autobusu nebo na jiném veřejném prostranství obce, na němž je to zakázáno obecně závaznou vyhláškou, pravděpodobně se bude hájit tím, že o takovém pravidlu nemohl vědět. Např. že se v dané obci několik let nevyskytoval nebo třeba přijel po dlouhé době za známými. Strážník obecní policie, který s ním bude tento přestupek řešit, mu pravděpodobně připomene následující právní zásadu: *ignorantia iuris non excusat*, tedy *neznalost práva neomlouvá*. Takováto norma, i když by o ní pan Jaroslav před tím nevěděl, ho tedy zavazuje, ať se mu to líbí, nebo ne.

Která z následujících podmínek musí být splněna, aby mohla být v uvedeném případě oprávněně uplatněna zásada *neznalost práva neomlouvá*?

- (A) **platný a účinný právní předpis**
- (B) existence sankce za porušení právního předpisu
- (C) osobní působnost právního předpisu
- (D) povědomí adresáta o právním řádu

2. Stát a právo

33.

Pan Dušan se z důvodu finanční nouze rozhodl prodat levou ledvinu za 60 000 Kč. Jeho rozhodnutí posuzujeme z hlediska platného českého práva. Která z následujících možností nejpřesněji vyjadřuje, zda a proč může Dušan v uvedeném případě levou ledvinu legálně prodat?

- (A) může, rozhoduje svobodně o svém těle
- (B) může, ale musí se řídit cenou uvedenou zdravotními pojišťovnami v registru orgánů
- (C) může, ale rodinní příslušníci mají předkupní právo
- (D) **nemůže, prodej orgánů za úplatu je trestný**

34.

Která z následujících možností správně uvádí název práva věřitele na peněžité nebo věcné plnění dlužníka?

- (A) úvěr
- (B) **pohledávka**
- (C) akontace
- (D) výprosa

35.

Ve zvláštních případech může soud rozhodnout o tzv. zploletnění jinak nezletilých. Kromě obligátního důvodu uzavření manželství mezi nezletilými z důvodu těhotenství se obecně připouští ještě jiný důvod. O který z následujících důvodů se v uvedeném případě jedná?

- (A) o dosažení věku 15 let při výjimečném sportovním nadání (např. národní reprezentace)
- (B) **o schopnost samostatně se živit a spravovat vlastní záležitosti**
- (C) o přijetí na vysokou školu před dosažením plnoletosti
- (D) o péči o nezletilé mladší sourozence

36.

Zkušená řidička paní Adéla pospíchala do práce. Projížděla osobním autem za husté mlhy úsekem, který dobře znala. V tomto úseku při předjíždění v nepřehledné zatáčce způsobila dopravní nehodu s vážnými zdravotními důsledky pro řidiče protijedoucího vozu. Která z následujících možností nejpřesněji klasifikuje zavinění paní Adély v uvedeném případě?

- (A) jednání úmyslné s úmyslem přímým
- (B) jednání úmyslné s úmyslem nepřímým
- (C) **jednání z vědomé nedbalosti**
- (D) jednání z nevědomé nedbalosti

37.

Kdo z následujících je primárně oprávněn podat obžalobu ze spáchání trestného činu?

- (A) vyšetřovatel
- (B) **státní zástupce**
- (C) soudce
- (D) advokát poškozeného

38.

Které z následujících tvrzení týkajících se územních samosprávných celků v České republice je z pohledu práva **nepravdivé**?

- (A) Ústava České republiky zaručuje územním samosprávným celkům právo na samosprávu.
- (B) Vytvořit nebo zrušit kraj lze pouze ústavním zákonem.
- (C) Zastupitelstva obcí mohou v mezích své působnosti vydávat právní předpisy, které se nazývají obecně závazné vyhlášky.
- (D) **Podle Ústavy se Česká republika člení na tyto územní samosprávné celky: obce, okresy a kraje.**

39.

Pokud si závazně objednáte u firmy zhotovení nějaké věci, která z následujících možností z toho pro vás plyne?

- (A) Od této objednávky už nemůžete odstoupit.
- (B) Od této objednávky můžete odstoupit, dokud není věc zhotovena, musíte však vždy uhradit veškeré náklady nutné k dokončení věci.
- (C) **Můžete odstoupit od objednávky, ale musíte uhradit účelně vynaložené náklady a přiměřenou část odměny.**
- (D) Musíte objednanou věc zaplatit předem, aby bylo zřejmé, že si ji po zhotovení vyzvednete.

40.

Podle zákona o živnostenském podnikání rozlišujeme živnosti na:

- a) ohlašovací, které při splnění stanovených podmínek smějí být provozovány na základě ohlášení,*
- b) koncesované, které smějí být provozovány na základě koncese.*

Mezi živnostmi ohlašovací patří živnost vázaná, řemeslná a _____.

Kterou z následujících možností je nutné doplnit do uvedeného textu, aby byl věcně správný?

- (A) podnikatelská
- (B) nevázaná
- (C) **volná**
- (D) expertní

3. Hospodářství a svět

41.

Proces evropské integrace byl i ve 21. století velice komplexní, nabýval různých podob i intenzity a potýkal se s mnoha problémy. Které z následujících tvrzení nejpřesněji charakterizuje proces evropské integrace po roce 2010?

- (A) Lisabonská smlouva byla nahrazena Budapešťským memorandumem posilujícím pravomoci členských států na úkor EU.
- (B) EU čelila řadě výzev (dluhová, migrační, brexit), které integraci v některých případech oslabovaly a v jiných naopak prohloubily.
- (C) EU se po roce 2010 rozšířila o pět nových států, avšak Velká Británie své členství definitivně ukončila.
- (D) Byl zaveden jednotný daňový systém pro všechny členy eurozóny.

42.

Evropská hospodářská a měnová unie (EMU) je jedním z integračních projektů Evropské unie (EU), jehož cílem je koordinace hospodářské politiky členských států a vytvoření společné měny, kterou je euro. EMU zahrnuje různé stupně hospodářské a měnové spolupráce, jež mají podpořit stabilitu, růst a ekonomickou konvergenci mezi členskými zeměmi EU. Které z následujících tvrzení o Evropské hospodářské a měnové unii **není** pravdivé?

- (A) Členy EMU jsou všechny členské státy EU.
- (B) Mezi státy EMU je zabezpečen volný pohyb kapitálu.
- (C) Centrální banky států EMU spolupracují v Evropském systému centrálních bank.
- (D) Všechny státy EMU jsou zároveň členy eurozóny.

43.

Ve které z následujících oblastí má Evropská unie výlučnou pravomoc přijímat právně závazné akty?

- (A) politika ochrany spotřebitele
- (B) společná obranná politika
- (C) fiskální politika členských států
- (D) **celní politika**

44.

Evropská komise reprezentuje _____ princip na rozdíl od Rady Evropské unie a _____. Současně prosazuje zájmy EU jako celku, tvoří protiváhu národním snahám a je _____ orgánem EU.

Kterou z následujících možností je nutné doplnit na vynechaná místa v uvedeném textu, aby byl věcně správný?

- (A) národní; Evropského parlamentu; zákonodárným
- (B) **nadnárodní; Evropské rady; výkonným**
- (C) nadnárodní; Evropské rady; soudním
- (D) federalistický; Evropské rady; poradním

45.

Která z následujících možností nejpřesněji vyjadřuje **rozdíl** mezi právní povahou aktů přijímaných Evropskou radou a Radou Evropské unie?

- (A) Obě instituce přijímají právně závazné akty.
- (B) Evropská rada může navrhopvat zákony.
- (C) Rozhodnutí Evropské rady jsou vždy závazná pro členské státy.
- (D) **Rozhodnutí Rady EU mají legislativní závaznost, závěry Evropské rady ne.**

46.

Která z následujících možností nejpřesněji vyjadřuje hlavní princip přerozdělování fondů EU v rámci tzv. politiky soudržnosti?

- (A) přerozdělování rovnoměrně mezi všechny členské státy
- (B) přerozdělování podle počtu obyvatel jednotlivých států
- (C) **přerozdělování ve prospěch nejméně rozvinutých regionů**
- (D) přerozdělování podle politických preferencí členských států a jejich vlivu v EU

47.

Česká politika se v rámci Rakouska tvořila až ve druhé polovině 19. století. Vztah k monarchii byl určen ideologiemi jednotlivých stran, osobními sympatiemi a antipatiemi politiků i konkrétními kroky centrální vlády. Zvláštní kapitolou v tomto smyslu byla tzv. pasivní rezistence, tedy rozhodnutí českých měšťanských stran neúčastnit se jednání parlamentu ve Vídni. Která z následujících možností nejpřesněji vyjadřuje, co uvedenou pasivní rezistenci spustilo?

- (A) **nevyslyšení českých státoprávních požadavků (posílení českých zemí) v rámci Rakouska**
- (B) vytvoření Dvojspolku (aliance s Německým císařstvím) vnímané jako ohrožení českých zájmů
- (C) nacionální spory v Čechách a vzedmutý antisemitismus kvůli hilsneriádě
- (D) přerušení činnosti parlamentu kvůli vstupu Rakouska-Uherska do války

3. Hospodářství a svět

48.

Československý národ provede dalekosáhlé sociální a hospodářské reformy; velkostatky budou vyvlastněny pro domácí kolonizaci; výsady šlechtické budou zrušeny. Národ náš převezme svou část předválečného státního dluhu rakousko-uherského; válečné dluhy ponecháme těm, kdo do nich zabředli.

Uvedený úryvek pochází z dokumentu, který vyšel ještě během první světové války a snažil se nastínit případné budoucí Československo. Která z následujících možností představuje správný název uvedeného dokumentu?

- (A) Česká otázka
- (B) **Washingtonská deklarace**
- (C) Andrassyho nóta
- (D) Svatomartinská deklarace

49.

Vzájemný vztah Čechů a Němců žijících na českém území byl během první republiky ambivalentní a do budoucna osudový. Tomáš G. Masaryk o Němcích nejprve mluvil jako o emigrantech a kolonistech, aby nakonec vyzdvihoval vzájemný prospěch spolupráce mezi Československem a Němci. Často docházelo k tomu, že hlas německé menšiny byl upozaděn. Která z následujících událostí je nejpřesnějším příkladem ignorování požadavků německé menšiny československou vládou?

- (A) V srpnu 1938 demonstrovalo v Ústí nad Labem 20 000 Němců, aby vyjádřili podporu Československu.
- (B) Vláda v roce 1920 přijala jazykový zákon, který zavázal úřady v okresech s více než 20 % německé menšiny přijímat úřední podání v němčině.
- (C) Při volbě prezidenta v roce 1927 byl Tomáš G. Masaryk těsně zvolen i díky podpoře německých sociálních demokratů.
- (D) **Při rozpadu Rakouska-Uherska se Němci z příhraničních území pokusili odtrhnout. Akci ukončila československá armáda.**

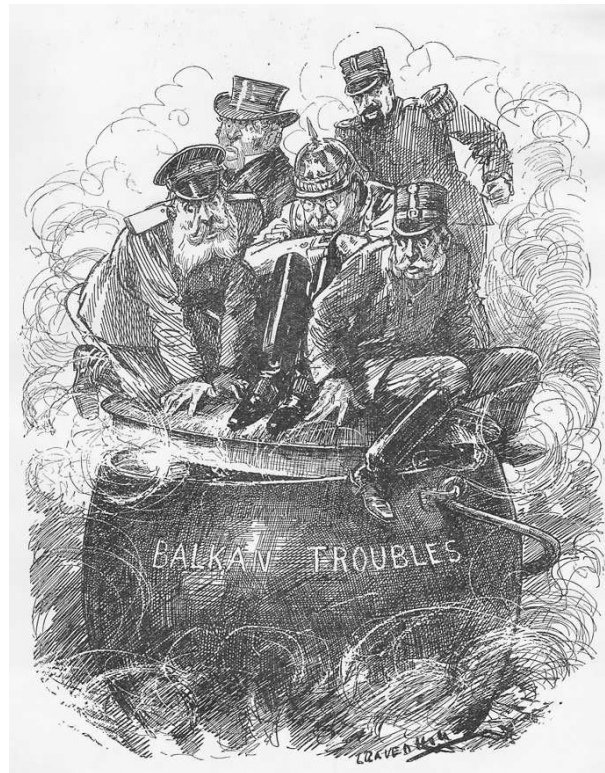
50.

V létě roku 1992 spolu v brněnské vile Tugendhat intenzivně jednali tehdejší český premiér Václav Klaus a jeho slovenský protějšek Vladimír Mečiar. Náhodně kolemjdoucí fotograf Jef Kratochvil je zachytil, jak sedí o samotě na zahradě vily pod velkým stromem. „Zdálo se mi, že Mečiar na Klause trochu útočí. Václav byl naopak v pohodě, ruce mu visely za židlí, měl jsem pocit, že má trochu navrch,“ popsal svůj dojem z letmé scény, kterou svým snímkem zvěčnil.

Která z následujících možností nejpřesněji popisuje, o čem uvedení politici ve vile Tugendhat jednali?

- (A) o tom, zda a kdy má být spuštěna kupónová privatizace
- (B) o tom, zda má Československo vstoupit do NATO nebo zůstat neutrální
- (C) o tom, který z nich nahradí na postu československého prezidenta Václava Havla
- (D) **o budoucím státním uspořádání Čechů a Slováků**

51.

Na dobové karikatuře je zobrazena pětice předních evropských státníků své doby snažící se udržet poklici na vroucím kotli Balkánu. Která z následujících možností správně uvádí, za jakých okolností a kdy byla karikatura zveřejněna?

- (A) okupace Bosny a Hercegoviny Rakousko-Uherskem, 1878
- (B) **růst napětí na Balkáně před vypuknutím první světové války, 1912**
- (C) vyhlášení Království SHS (útvary Slovinců, Chorvatů a Srbů), 1918
- (D) zánik Osmanské říše, 1922

52.

V roce 1928 byl podepsán Briand-Kelloggův pakt. Jednalo se o mezinárodní smlouvu vylučující válku jako prostředek řešení mezinárodních sporů. Navzdory tomu se v roce 1939 rozhořel celosvětový válečný konflikt. Která z následujících možností uvádí hlavní důvod selhání této smlouvy?

- (A) Smlouva nedokázala sdružit dostatečný počet signatářských států.
- (B) **Smlouva neobsahovala klauzuli umožňující její vynutitelnost.**
- (C) Smlouva nedostatečně řešila otázku válečných reparací.
- (D) Smlouva byla eurocentrická a zahrnovala kromě evropských států pouze USA, Austrálii a Kanadu.

3. Hospodářství a svět

53.

Na sklonku druhé světové války došlo k mezinárodní dohodě, která měla stabilizovat mezinárodní měnový systém, zabránit nekontrolované inflaci, umožnit poválečnou obnovu a pozitivně stimulovat světové hospodářství. Principem bylo navázání amerického dolaru na zlato a ostatních měn v úzkém fluktuálním pásmu na dolar. Která z následujících možností obsahuje správný název uvedené mezinárodní úmluvy?

- (A) Brettonwoodský systém
- (B) Schumanův plán
- (C) Marshallův plán
- (D) New Deal

54.

Postupimská konference rozdělila poražené Německo na čtyři okupační zóny, z nichž pozdějším vývojem vznikly dva německé státy. S procesem zavádění a fungování těchto zón souvisí i pojem *bizónie*. Která z následujících možností nejpřesněji vystihuje význam pojmu *bizónie* v uvedeném případě?

- (A) divoký a nesystematický způsob fungování západní zóny na jejím počátku
- (B) propojení francouzské, britské a sovětské okupační zóny jako protiváhy proti americkým okupačním silám
- (C) spojení americké a britské okupační zóny
- (D) diplomatický tlak americké strany uvnitř sovětské okupační zóny

55.

Která z následujících možností představuje hlavní **rozdíl** mezi odbornými pojmy *ekonomie* a *ekonomika*?

- (A) Žádný obsahový rozdíl mezi těmito pojmy není, jedná se o synonyma.
- (B) Ekonomika zkoumá funkci peněz, ekonomie se zabývá rozdělováním vzácných zdrojů.
- (C) **Ekonomika je hospodářství, ekonomie je věda o hospodářství.**
- (D) Ekonomika se specializuje na mikroekonomické jevy, ekonomie na makroekonomické.

56.

Ekonomická teorie rozlišuje statky na volné a vzácné. Která z následujících možností nejpřesněji vysvětluje termín *volné statky*?

- (A) **Volné statky jsou téměř neomezeně dostupné, lidé proto nejsou ochotni za ně platit.**
- (B) Volné statky jsou vždy nevyčerpatelné a jejich množství se nikdy nemůže snížit ani při intenzivním využívání.
- (C) Volné statky svým používáním nezvyšují užitek spotřebitelů, proto nemají ekonomickou hodnotu.
- (D) Volné statky nemají vliv na základní lidské potřeby, protože jsou součástí ekonomického rozhodování.

57.

Která z následujících možností správně uvádí, jak se změní reálný HDP, pokud nominální HDP klesne a současně dojde k navýšení cenové hladiny?

- (A) reálný HDP vzroste
- (B) **reálný HDP klesne**
- (C) reálný HDP zůstane stejný
- (D) reálný HDP nejprve vzroste, poté klesne

58.

Karel bydlí na Korsice a je rybářem. Jeho pracovní náplní je především chytání ryb a jejich prodej v syrovém stavu zpracovatelským společností, které ryby následně připraví na prodej nejprve ve velkoobchodě a poté i v maloobchodě.

Do kterého z následujících hospodářských sektorů se jednoznačně řadí Karlovo povolání?

- (A) **primární sektor**
- (B) sekundární sektor
- (C) terciární sektor
- (D) kvartérní sektor

59.

Jedním z hlavních cílů centrální banky je udržení cenové stability, což se často realizuje formou cílování inflace. Který z následujících výroků nejpřesněji vystihuje způsob, jakým centrální banka ovlivňuje inflaci v tržním hospodářství?

- (A) Pomocí zdanění reguluje ceny energií a pohonných hmot jako nástroj ke snižování inflace.
- (B) Stanovováním minimální mzdy ovlivňuje kupní sílu obyvatel, a tím kontroluje inflaci.
- (C) Určuje směnné kurzy mezi měnami podle vládních rozhodnutí s cílem stabilizovat ceny.
- (D) **Ovlivňuje inflaci prostřednictvím měnové politiky, zejména úpravou úrokových sazeb.**

60.

Petra se rozhodla strávit sobotu na koupališti, místo aby šla na brigádu, kde by si vydělala 1500 Kč. Jedná se tedy o situaci, kdy se ekonomický subjekt vzdá ekonomicky nejlepší alternativy při rozhodování. Který z následujících termínů vystihuje uvedenou situaci ekonomicky nejpřesněji?

- (A) deprese z nevyužití příležitosti
- (B) ztráta z neekonomického rozhodnutí
- (C) **náklady obětované příležitosti**
- (D) důsledky vedlejší činnosti

Zdroje:

- Úlohy 10–11: DAHRENDORF, Ralf. *Moderný sociálny konflikt*. Bratislava: Archa, 1991.
- Úloha 13: GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999.
- Úlohy 17–18: vzhľadom k povahe úlohy není zdroj uveden
- Úlohy 19–20: vzhľadom k povahe úlohy není zdroj uveden
- Úloha 40: *Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání* (živnostenský zákon). 1991.
- Úloha 48: vzhľadom k povahe úlohy není zdroj uveden
- Úloha 51: MARTINOVSKÝ, Pavel a kol. *Metodické a didaktické inspirace*. Praha, 2014.

